

JAG
VILL
VETA

ŽELIM DA ZNAM

KAKO MOGU DA POMOGNEM
DECI KOJA SU IZLOŽENA
KRIVIČNOM DELU?

Uvod	5
Prava deteta	6
Dužnosti odraslih	7
Prijava socijalnoj službi	7
Prijem deteta	8
Uobičajene reakcije	9
Podrška i zaštita deteta prilikom prijave	9
Odgovornost socijalne službe	10
Zdravstvena zaštita	10
Neprofitne organizacije	10
Zaštita	11
Od prijave policiji do presude	12
Predistražni postupak	12
Pomoćnik oštećene stranke	12
Poseban zastupnik za decu	13
Saslušavanje dece	14
Lekarsko ispitivanje i sudsko-medicinsko uverenje	15
Sigurna kuća za decu (Barnahus)	15

Sudski postupak	16–17
Naknada	18
Odšteta	18
Osiguranje	18
Naknada za štetu prouzrokovanu krivičnim delom	19
Naknada za štetu prouzrokovanu krivičnim delom za decu koja su bila očevici krivičnog dela	19
Odgovornost škole za odštetu	20
Kontakt podaci	22
Neprofitne organizacije	22
Državni organi i druge instance	22
Lista termina	24
O Državnom organu za zaštitu prava žrtava krivičnog dela	26

SADRŽAJ





UVOD

Iako deca imaju pravo na sigurno i bezbedno odrastanje, mnogo njih odrasta sa nasiljem u svojoj svakodnevnici, kako kod kuće, tako i u drugim sredinama. Biti izložen krivičnom delu može biti težak doživljaj za sve, bez obzira na godine.

Izloženost dece i mladih nasilju ili odrastanje u blizini nasilja, može da ima kako kratkoročne, tako i dugoročne posledice. Ova brošura bavi se decom koja doživljavaju nasilje. Brošura se prvenstveno obraća osobama koje u svom poslu dolaze u kontakt sa decom, na primer u školi, socijalnoj službi i ustanovama zdravstvene zaštite ili u neprofitnoj delatnosti. Pod decom se podrazumevaju svi koji nisu napunili 18 godina.

Da pročitate više ili naručite materijal, posetite: **www.brottsoffermyndigheten.se**.

PRAVA DETETA

Svi oblici nasilja mogu ozbiljno da povrede dete i da dovedu kako do fizičkih, tako i do psihičkih posledica. Pravima deteta bavi se Konvencija o pravima deteta kao i švedsko zakonodavstvo. Osobe koje se u svom radu susreću sa decom, dužne su da svaku sumnju da je dete ugroženo prijave socijalnoj službi. To je važna karika u ostvarivanju prava deteta.

KONVENCIJA O PRAVIMA DETETA

Konvencija o pravima deteta je međunarodni sporazum koji je potpisala Švedska. Konvencija se bavi pravima koja deca imaju, bez obzira na pol, poreklo, religiju ili invaliditet. Deca imaju pravo na posebnu brigu i zaštitu, pošto su često ranjivija. Konvencija o pravima deteta zasniva se na četiri osnovna principa:



- da sva deca imaju ista prava
- da se detetov najbolji interes uzima u obzir kod donošenja svih odluka
- da sva deca imaju pravo na život i razvoj
- da sva deca imaju pravo da izraze svoje mišljenje, kao i na uvažavanje tog mišljenja.

Prema Konvenciji o pravima deteta, deca imaju pravo da budu zaštićena od svih oblika fizičkog i psihičkog nasilja, zanemarivanja i seksualnog zlostavljanja. Konvencija, takođe, skreće pažnju na to da deca izložena nasilju imaju pravo na podršku i pomoć.

ZABRANA FIZIČKOG KAŽNJAVANJA

U Švedskoj je zabranjeno primenjivanje nasilja kao vaspitne mere. Decu, takođe, štite odredbe o zlostavljanju, a koje su sadržane u Krivičnom zakonu. To znači, da ni roditelji, ni ostale odrasle osobe ne smeju da primenjuju fizičko nasilje, niti da na bilo koji drugi način povređuju decu. Zlostavljanje male dece može da se smatra teškim zlostavljanjem, ukoliko je krivično delo počnila odrasla osoba.



DUŽNOSTI ODRASLIH

Prema Zakonu o socijalnoj službi svi odrasli koji sumnjaju ili imaju saznanje o tome da je neko dete ugroženo, treba to da prijave socijalnoj službi. Osobe koje se bave nekom delatnošću u kojoj se susreću sa decom, a sumnjaju ili imaju saznanje o tome da je neko dete ugroženo, dužne su da to odmah prijave socijalnoj službi.

PRIJAVA SOCIJALNOJ SLUŽBI

Za podnošenje prijave socijalnoj službi dovoljni su sumnja ili zabrinutost. Dakle, nisu potrebni dokazi da je dete ugroženo. Kada se sumnja u to da je neko dete ugroženo, i to se prijavi socijalnoj službi, socijalna služba je zadužena da utvrdi šta se dogodilo. Socijalna služba, takođe, odlučuje o tome da li treba da se preduzmu neke mere. U istrazi o potrebama deteta, treba

pre svega obratiti pažnju na najbolji interes deteta. Ako socijalna služba proceni da je dete u svom domu izloženo opasnosti, može odmah da oduzme dete. Ako socijalna služba proceni da dete može da ostane kod kuće, mogu da se preduzmu druge mere, na primer kontakt sa porodicom i razgovori podrške. Kod sumnje na teža krivična dela protiv dece, socijalna služba to može da prijavi policiji ili državnom tužiocu.

PRIJEM DETETA

Prilikom susreta sa detetom za koje se veruje da doživljava nasilje, da je zlostavljano ili da se o njemu ne vodi briga, važno je to ozbiljno shvatiti. Kada je reč o nasilju od strane bliskih osoba, dete je često lojalno osobi koja je počinila nasilje, zbog čega detetu može biti dodatno teško da o tome govori. Sve odrasle osobe dužne su da dete ispitaju o nasilju.

Briga i zainteresovanost za dete mogu da se iskažu posvećivanjem vremena detetu i dopuštanjem detetu da govori svojim sopstvenim tempom.

Odrasla osoba mora da pokaže da je u stanju da sasluša i da razume detetovu priču. Odrasli su odgovorni da postupaju u najboljem interesu deteta.





UOBIČAJENE REAKCIJE

Svi oblici nasilja mogu da ostave posledice na detetu. Deca koja su ugrožena, to pokazuju na različite načine. Znaci ugroženosti kod deteta mogu da budu bolovi u stomaku ili glavobolje, teškoće sa spavanjem i koncentracijom, usamljenost ili agresivno ponašanje. Dete, takođe, može da pati od depresije, osećanja beznadežnosti i posttraumatskog stresnog sindroma. Takođe se dešava da dete ima fizičke povrede kao što su, na primer, modrice ili posekotine.

Pojedina deca ne pokazuju ni simptome, ni vidljive povrede iako su zlostavljana. Dete koje nema vidljive simptome teško je identifikovati kao žrtvu krivičnog dela. Svako dete reaguje na individualan način i može biti teško predvideti reakciju. Detetova ličnost, situacija u kojoj živi i društvena mreža određuju kako će zlostavljanje da utiče na dete. Čin zlostavljanja sam po sebi, i odnos sa osobom koja je

počinila delo, mogu takođe da utiču na detetovu reakciju.

Nasilje od strane bliskih osoba, kao što su na primer zlostavljanje dece ili seksualno nasilje, su posebno ozbiljni. Baš kao i odrasle žrtve krivičnih dela, i deca mogu da osećaju krivicu i postidjenost zbog onoga što se desilo, iako odgovornost snosi počinitelj dela. Kada se krivično delo dogodi kod kuće, to sa sobom nosi dodatno opterećenje za dete jer počinitelj i porodično okruženje za dete treba da predstavljaju sigurnost.

PODRŠKA I ZAŠTITA DE-TETA PRILIKOM PRIJAVE

Detetu koje je bilo žrtva krivičnog dela ili očevidac nasilja potrebne su podrška i pomoć. Osim detetove socijalne mreže koju sačinjavaju porodica, prijatelji i druge bliske osobe, detetu može biti potrebna dodatna podrška. To može biti podrška u formi razgovora u okviru školske zdravstvene zaštite ili u domu zdravlja, lečenje u okviru psihijatrije za decu i mlade (BUP) ili kontakt sa neprofitnom organizacijom. Kako bi dete dobilo podršku i pomoć zdravstvene zaštite ili socijalne službe, obično je potrebno odobrenje detetovih staratelja. Kod zajedničkog starateljstva, jedan od staratelja može da pokuša da spreči preduzimanje mera koje za cilj imaju pružanje podrške detetu.

Savet socijalne službe može da donese

odluku o određenim merama u cilju pružanje podrške i lečenja ukoliko je to potrebno, uzimajući u obzir najbolje interese deteta, iako se jedan od staratelja protivi tome.

SOCIJALNA SLUŽBA

Socijalna služba u opštini je odgovorna da osoba koja je izložena krivičnom delu i porodica žrtve krivičnog dela dobiju podršku i pomoć koja im je potrebna. To se posebno odnosi na decu koja su bila izložena krivičnom delu i na decu koja su bila očevici nasilja nad bliskim osobama. Osoblje socijalne službe ima obavezu čuvanja službene tajne.

U nekim mestima postoje specijalizovane organizacije za pružanje podrške, na primer centar za podršku za mlade osobe žrtve krivičnih dela i Barnahus (sigurna kuća za decu). Socijalna služba u opštini može da pruži više informacija o posebnim organizacijama za decu.

U veoma ozbiljnim slučajevima, dete može da bude prinudno oduzeto u skladu sa Zakonom o staranju o mladima (LVU). Opštinski savet podnosi upravnom sudu zahtev za prinudno staranje. Upravni sud potom ispituje predmet i donosi odluku da li će se preuzeti briga o toj mladoj osobi.

U hitnim slučajevima, Savet socijalne službe može da donese odluku o trenutnom oduzimanju. To, u roku od nedelju dana, mora da potvrdi upravni sud.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Zdravstvena zaštita igra važnu ulogu u lečenju povreda, u otkrivanju da li su povrede uzrokovane krivičnim delom i, u tom slučaju, dokumentovanju tih povreda. Zaposleni u dečijem dispanzeru (BVC) i školskoj zdravstvenoj zaštiti dolaze u kontakt praktično sa svom decom. To im omogućava da otkriju decu koja su ugrožena.

Deci koja su bila izložena krivičnom delu ili su



bila očevici nasilja može da bude potrebno lečenje kako fizičkih tako i psihičkih simptoma u domu zdravlja ili u bolnici. U kriznim situacijama deca mogu da dobiju pomoć u vidu razgovora na nekom od prijemnih odeljenja psihijatrije za decu i mlade (BUP) koja postoje u celoj zemlji.

Mladi mogu da se obrate savetovalištu za mlade. Tamo se često nalaze socijalni radnik, babica i medicinska sestra sa kojima može da se razgovara i od kojih može da se

dobije pomoć. Na mnogim odeljenjima, takođe, postoje i lekar, ginekolog i psiholog. Na www.umo.se nalaze se saveti i kontakt podaci svih prijemnih odeljenja/savetovališta u zemlji. Osoblje ustanova zdravstvene zaštite ima obavezu čuvanja službene tajne, ali je obavezno da socijalnoj službi prijavi ako sumnja da je neko dete ugroženo. Takođe, osoblje ima pravo da određena ozbiljnija krivična dela protiv dece prijavi policiji ili javnom tužiocu.

NEPROFITNE ORGANIZACIJE

Neprofitne organizacije kao što su dežurne službe za žrtve krivičnog dela, dežurne službe za žene i devojke i organizacije za prava deteta, susreću se sa brojnim žrtvama krivičnih dela i zbog toga su važna dopuna drugim vrstama podrške i pomoći koje društvo pruža. Ove organizacije mogu da pružaju informacije o pravima deteta, da odgovaraju na pitanja i da, u nekim slučajevima, ponude razgovore podrške. Svi aktivisti neprofitnih organizacija imaju oba-

vezu čuvanja službene tajne. Deca mogu sama da kontaktiraju organizacije kao što su BRIS, dežurne službe za devojke ili dežurna služba za mlade žrtve krivičnih dela (Unga BOJ).

ZAŠTITA

Postoji nekoliko mera za povećavanje sigurnosti za decu koja žive okružena pretnjama i nasiljem. Primer jedne od mera zaštite je zabrana kontakta, stanovanje u zaštićenom okruženju i zaštićen identitet. Deca mogu da dobiju zaštitu ako su sama izložena krivičnom delu, ali i ako njihovi staratelji imaju potrebu za zaštitom.

Da bi dete bilo zaštićeno, važno je da se ove mere planiraju u saradnji sa policijom, socijalnom službom i školom. Policija, poreska uprava i kompjuterska inspekcija mogu da daju praktične savete o tome kako osoba koja je odgovorna za dete može sama da poveća sigurnost u svom svakodnevnom životu i svakodnevnom životu svog deteta.

OD PRIJAVE POLICIJI DO PRESUDE

Prijava policiji u slučaju sumnje da je izvršeno krivično delo važna je karika u ostvarivanju prava deteta i obezbeđivanja sigurnosti detetu. I osiguravajuća društva i Državni organ za zaštitu prava žrtava krivičnog dela po pravilu zahtevaju prijavu policiji kako bi ispitali pitanje o naknadi štete kao posledice krivičnog dela. Staratelji i druga lica uvek imaju mogućnost da policiji prijave sumnju da je izvršeno krivično delo. Stručna lica takođe imaju pravo da policiji prijave određena teža krivična dela protiv dece.

Na osnovu prijave, policija ili državni tužilac odlučuju da li će biti pokrenut istražni postupak. Policija i državni tužilac su dužni da osobi koja je odgovorna za dete koje je

bilo izloženo krivičnom delu pruže relevantne informacije, ukoliko se ta osoba ne sumnjiči za to krivično delo.

Policijsku prijavu je najlakše podneti u najbližoj policijskoj stanici ili na telefon 114 14. Dobro je istovremeno sa policijskom prijavom podneti i prijavu socijalnoj službi, kako bi policija i socijalna služba mogle da usklade mere koje će preduzeti.

Pročitajte više o prijavi policiji na www.polisen.se.

PREDISTRAŽNI POSTUPAK

Kada policija ili državni tužilac imaju razloga da veruju da je protiv deteta počinjeno krivično delo, pokreće se predistražni postupak. Tokom tog postupka mogu da budu saslušani osumnjičeni, svedoci, ali takođe i dete.

Sve žrtve krivičnog dela imaju pravo da uz sebe imaju osobu za podršku prilikom

saslušanja u toku predistražnog postupka. Za decu može da bude od posebne važnosti da pored sebe imaju nekoga uz koga se osećaju sigurno. To može biti neko iz porodice, prijatelj, neko iz socijalne službe ili neko iz neprofitne organizacije. Osoba koja ima zadatak da policiji prijavi ono što se dogodilo, ne može da bude osoba za podršku, ukoliko će ta osoba biti saslušana kao svedok tokom istrage.

Predistražni postupak u kome je oštećeni mlađi od 18 godina, treba da bude završen veoma brzo, u roku od 3 meseca.

Ako državni tužilac smatra da postoji dovoljno dokaza da osumnjičeni za krivično delo bude osuđen, podiže se optužnica. Potom, sud pokreće sudski postupak.

POMOĆNIK OŠTEĆENE STRANKE

Ponekad osoba koja je bila izložena krivičnom delu ima pravo na ličnog prav-

nog pomoćnika koji se naziva pomoćnik oštećene stranke. To važi prvenstveno kod seksualnih delikata i nasilja od strane bliskih osoba, ali čak i kod drugih krivičnih dela ukoliko za to postoji posebna potreba. Deca često dobijaju pomoćnika oštećene stranke. Staratelj treba, što je pre moguće, da razgovara sa policijom ili državnim tužiocem o mogućnosti da dete dobije pomoćnika oštećene stranke. Prvostepeni sud potom donosi odluku o tome da li dete ima pravo na pomoćnika oštećene stranke i imenuje pomoćnika. Moguće je dati predlog ko će biti pomoćnik oštećene stranke. Pomoćnik oštećene stranke ima zadatak da detetu pruži podršku i pomoć, kako tokom predistražnog tako i tokom sudskog postupka. Pomoćnik oštećene stranke, takođe, može da pomaže u podnošenju tužbe i iznošenju zahteva za odštetom. Za žrtve krivičnog dela, ova pomoć je besplatna.

POSEBAN ZASTUPNIK ZADETE

Ako je staratelj osumnjičen da je počinio krivično delo protiv svog deteta, dete može da dobije posebnog zastupnika. Isto važi i ako je osoba osumnjičena za krivično delo u bliskim odnosima sa starateljem. Državni tužilac podnosi zahtev za imenovanje posebnog zastupnika, a prvostepeni sud donosi odluku o tome da li dete ima pravo na posebnog zastupnika i tog zastupnika imenuje.

Imenovani zastupnik preuzima odgovornost staratelja kada je reč o ostvarivanju prava i interesa deteta tokom predistražnog i sudskog postupka. Zastupnik odlučuje na primer o tome da li će dete biti podvrgnuto lekarskom ispitivanju, odvodi dete na policijsko saslušanje i pomaže detetu da zahteva odštetu tokom sudskog postupka.

Za posebnog zastupnika može biti imenovan advokat, ili advokatski pripravnik u advokatskoj kancelariji. Da bi osoba bila prikladna za ovaj zadatak neophodni su znanje, iskustvo, kao i određene osobine.





SASLUŠAVANJE DECE

Policija ima posebno obučene osobe koje vode saslušavanje dece. Saslušavanje se planira i sprovodi bez rizika da dete bude povređeno.

Staratelj treba da dete mlađe od 15 godina prati na saslušavanje, ukoliko staratelj nije osumnjičen da je počinio krivično delo i ako to neće negativno da utiče na istragu. Staratelj ne može uvek da bude prisutan u prostoriji za saslušavanje, ali treba da bude dostupan pre i nakon saslušanja. Ako će i sam staratelj da bude saslušan kao svedok, najčešće nije prikladno da on ili ona budu prisutni tokom saslušavanja deteta. Ako dete ima pomoćnika oštećene stranke ili posebnog zastupnika, ta osoba treba da bude prisutna.

Saslušavanje deteta ne treba da bude detaljnije nego što to okolnosti zahtevaju. Kako bi se dobio kompletan opis onoga što se dogodilo dobro je dete saslušati neko-

liko puta. Cilj saslušavanja je, pre svega, obezbeđivanje dokaza. Saslušavanje može da bude mučno za dete, ali za dete pričanje o onome što se desilo može da predstavlja i olakšanje.

Ako dete ima manje od 15 godina ili ako od njega iz nekog drugog razloga ne može da se očekuje da učestvuje u sudskom postupku, saslušavanje će biti snimano. Saslušavanje u formi video snimka će biti obavljeno čak i ako je dete napunilo 15 godina u koliko se, na primer, sumnja u ozbiljnije zlostavljanje.

LEKARSKO ISPITIVANJE I SUDSKO-MEDICINSKO UVERENJE

Lekarsko ispitivanje je važno radi lečenja detetovih povreda, ali i radi dokumentovanja istih. Ako ne postoje povrede, za dete će biti lakše kada to sazna. Staratelj je odgovoran da se obrati ustanovi zdravstvene zaštite ako misli da je dete bilo povređeno. Ako dete ima

posebnog zastupnika, zastupnik će pokrenuti pitanje lekarskog ispitivanja.

Da bi državni tužilac mogao da dokaže da je protiv deteta počinjeno krivično delo, važno je imati dokumentovane povrede u formi sudsko-medicinskog uverenja. Kada je reč o krivičnom delu protiv deteta, ispitivanje koje predstavlja osnovu sudsko-medicinskog uverenja, najčešće obavlja pedijatar ili stručnjak za sudsku medicinu.

SIGURNA KUĆA ZA DECU (BARNAHUS)

U mnogim mestima u zemlji postoje sigurne kuće za decu (Barnahus). U njima saraduju policija, državni tužilac i socijalna služba pri likom istraga koje se tiču dece za koju se sumnja da su bila izložena ozbiljnim krivičnim delima. Ponekad učestvuje čak i predstavnik zavoda za sudsku medicinu i psihijatrije za decu i mlade (BUP).

Ideja je da dete dođe u sredinu prilagođenu deci, gde više ispitivanja može da bude sprovedeno na istom mestu, kako bi se izbeglo da se dete prebacuje od jednog državnog organa do drugog. Krivično delo može da se istraži, a dete može da dobije podršku i lečenje na jednom istom mestu.



SUDSKI POSTUPAK

Ako državni tužilac podigne optužnicu nakon što je sproveden predistražni postupak, dolazi do sudskog postupka. Oštećeni mlađi od 15 godina ne moraju uvek da prisustvuju sudskom postupku. Umesto toga, sudu mogu da budu prikazana ranije snimljena saslušanja. Ako dete prisustvuje sudskom postupku, optuženi može da bude premešten u drugu prostoriju dok se dete saslušava. Tada optuženi saslušanje sluša preko zvučnika. Ako se na suđenju iznose veoma osetljive stvari, na primer seksualni delikti, sud može da donese odluku da samo određene osobe mogu da ostanu u sudnici. Tada se obično kaže da se suđenje odvija iza zatvorenih vrata. Kada je sudski postupak završen, sud donosi presudu. Stranka koja nije zadovoljna presudom prvostepenog suda, može da uloži žalbu apelacionom sudu.

Na veb strani Škole sudskog postupka Državnog organa za zaštitu prava žrtava krivičnog dela, www.rättegångsskolan.se, nalazi se više informacija o tome kako se odvija sudski postupak. Škola sudskog postupka može da bude dobra priprema za osobu koja će da učestvuje u sudskom postupku.

Sudnica

Sto javnog tužioca
(s leva na desno):
Pomoćnik oštećene stranke
Oštećeni
Javni tužilac

Sto za sudije
(s leva na desno):
Sudija porotnik
Sudija porotnik
Predsednik sudskog veća
Zapisničar
Sudija porotnik

Sto za svedoke:
Svedok

Eventualni
slušaoci

Sto odbrane
(s leva na desno):
Branilac
Optuženi

NAKNADA

Ako je dete bilo izloženo krivičnom delu, javni tužilac, pomoćnik oštećene stranke ili poseban zastupnik mogu u toku sudskog postupka da zahtevaju odštetu. Dete ima pravo na naknadu prvo u vidu odštete, zatim od osiguranja i, konačno, na naknadu od države za štetu prouzrokovanu krivičnim delom.

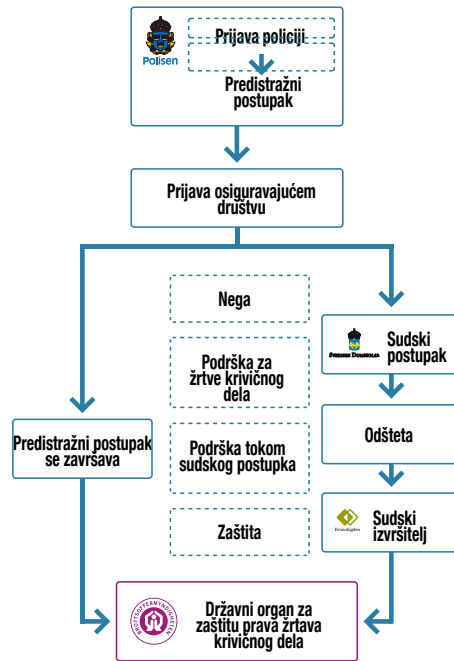
ODŠTETA

Dete može da dobije odštetu za štetu prouzrokovanu krivičnim delom. Ako je sud osudio optuženog na isplaćivanje odštete, to ne znači da se novac dobija automatski. Počinilac možda ne može ili ne želi dobrovoljno da plati odštetu. U tom slučaju, sudski izvršitelj (Kronofogden) treba da pomogne detetu da mu novac bude isplaćen. Ukoliko počinilac može da isplati odštetu, sud-

ski izvršitelj treba da se postara da odštetu bude isplaćena žrtvi krivičnog dela. Pomoć sudskog izvršitelja je besplatna osim u nekim veoma posebnim slučajevima..

OSIGURANJE

Ako je počinilac nepoznat ili ako osuđeni počinilac ne može da isplati odštetu, dete ipak može da ima pravo na naknadu. Ako dete ima osiguranje koje nadoknađuje štetu izazvanu krivičnim delom, dete može da dobije naknadu od svog osiguravajućeg društva. Dete može da bude obuhvaćeno posebnim osiguranjima, na primer osiguranjem deteta ili osiguranjem od nesreće preko škole. Ova osiguranja nadoknađuju prvenstveno troškove i trajne povrede. Važno je što je pre moguće nakon krivičnog dela, dokumentovati povrede u ustanovi zdravstvene zaštite i poslati prijavu osiguravajućem društvu.



NAKNADA ZA ŠTETU PROUZROKOVANU KRIVIČNIM DELOM

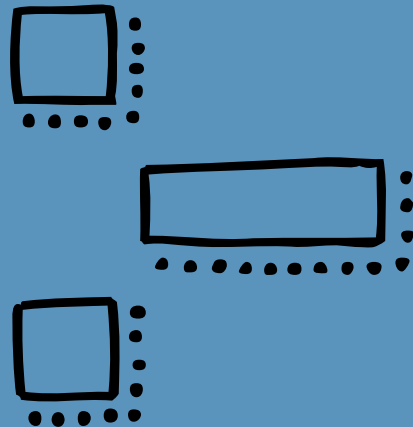
Naknada za štetu prouzrokovanu krivičnim delom je naknada koju isplaćuje država, a na koju žrtve krivičnog dela mogu da imaju pravo kada niko drugi ne može da nadoknadi štetu nastalu u vezi sa krivičnim delom. To može da važi kada je počinitelj nepoznat ili u slučaju da osuđeni počinitelj ne može da isplati odštetu. Ukoliko žrtva krivičnog dela nema osiguranje ili osiguranje ne pokriva celokupnu štetu, u određenim slučajevima država može da isplati naknadu za štetu prouzrokovanu krivičnim delom. Zahtev za ovom vrstom naknade podnosi se državnom organu za zaštitu prava žrtava krivičnog dela.

Ukoliko postoji osumnjičeni, po pravilu je potrebno da sud tu osobu osudi za krivično delo kako bi naknada za štetu prouzrokovanu krivičnim delom mogla da bude isplaćena. To se gotovo uvek zahteva kod

zlostavljanja od strane bliskih osoba. Da bi bilo moguće da dete dobije naknadu za štetu prouzrokovanu krivičnim delom kada je počinitelj nepoznat, neophodno je da se obavi istraga, na primer predistražni postupak, koji će da pokaže da je dete bilo izloženo krivičnom delu, a ne da mu se dogodila nesreća.

NAKNADA ŠTETE PROUZROKOVANE KRIVIČNIM DELOM ZA DECU KOJA SU BILA OČEVICI KRIVIČNOG DELA

Deca koja su bila očevici krivičnog dela između bliskih osoba mogu da imaju pravo na naknadu štete prouzrokovane krivičnim delom. Država je, dakle, odgovorna da isplati naknadu deci koja su bila očevici ozbiljnog krivičnog dela protiv bliske osobe, iako dete ne može da dobije odštetu od počinioca. Da je dete bilo "očevic" znači da je dete



videlo ili čulo počinjeno krivično delo. Može da se radi o tome da je jedan od roditelja bio zlostavljan ili ugrožen od strane drugog roditelja ili od strane neke druge osobe bliske detetu. Može, takođe, da se radi i o nasilju nad braćom ili sestrama. Biti očevidac krivičnog dela nasilja ili seksualnog delikta daje pravo na naknadu. Dete takođe može da dobije naknadu ukoliko je bilo prisutno kada je jedan roditelj pretio drugom ili uništavao zajedničku imovinu u kući. Treba izvršiti procenu svih okolnosti u slučaju, ali pre svega povrede i opasnost za koje se smatra da je krivično delo moglo da prouzrokuje detetu. Iznos naknade zavisi od ozbiljnosti krivičnog dela čije je dete bilo očevidac.

Da bi dete koje je bilo očevidac krivičnog dela moglo da dobije naknadu za štetu prouzrokovanu krivičnim delom, u većini slučajeva se zahteva osuđujuća presuda za to krivično delo. Međutim, mora da postoji neki oblik dokumentacije, najčešće iz

predistražnog postupka, iz opisa krivičnog dela ili presude koja pokazuje da je dete videlo ili čulo krivično delo.

Više informacija o naknadi za štetu prouzrokovanu krivičnim delom i o podnošenju zahteva nalazi se na:

www.brottsoffermyndigheten.se.

ODGOVORNOST ŠKOLE ZA NAKNADU

Ako je dete bilo povređeno u školskoj sredini, škola može da bude odgovorna za isplaćivanje naknade jer nije dovoljno zaštitila dete. O detetovoj situaciji prvo treba obavestiti nastavnike ili direktora. Ako dete ipak ne dobije pomoć, moguće je podneti prijavu Povereniku za decu i učenike (BEO) pri Školskoj inspekciji koja istražuje slučaj.





KONTAKT PODACI

NEPROFITNE ORGANIZACIJE

Organizacija za zaštitu prava deteta u društvu (Barnens Rätt I Samhället, BRIS)

BRIS-telefon: 116 111

BRIS telefon za odrasle: 077-150 50 50

info@bris.se

www.bris.se, www.barnperspektivet.se

Državni savez dežurnih službi za pomoć žrtvama krivičnog dela (Brottsofferjourernas Riksförbund, BOJ)

Dežurni telefon: 0200-21 20 19

boj.riks@boj.se, unga@boj.se

www.boj.se, www.ungaboj.se

Udruženje porodica seksualno iskorišćavane dece (Föreningen Anhöriga Till Sexuellt Utnyttjade Barn, ATSUB)

Tel: 08-644 21 12

info@atsub.se

www.atsub.se

Državna organizacija dežurnih službi za žene i devojke u Švedskoj (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks)

Tel: 08-442 99 30

info@roks.se

www.roks.se, www.tjejjouren.se

Državni savez centara za zaštitu od incesta (Riksföreningen stödcentrum mot incest, Rsci)

Dežurni telefon: 08-696 00 95

jour@rsci.nu

www.rsci.nu

Organizacija za pomoć deci (Rädda Barnen)

Tel: 08-698 90 00

info@rb.se

www.rb.se

Savez dežurnih službi za pomoć ženama i devojkama Švedske (Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund, SKR)

Tel: 08-642 64 01

info@kvinnojouren.se

www.kvinnojouren.se, www.tjejjouren.se

Dežurna služba za pomoć ženama i devojkama stranog porekla (Terrafem)

Dežurna služba za žene i devojke stranog porekla sa podrškom i savetima na mnogim jezicima.

Dežurni telefon: 020-52 10 10

info@terrafem.org

www.terrafem.org

DRŽAVNI ORGANI I DRUGE INSTANCE

Poverenik za decu i učenike pri Školskoj inspekciji (Barn- och elevombudet på Skolinspektionen, BEO)

Tel: 08-586 080 00

beo@skolinspektionen.se

www.skolinspektionen.se

Državni organ za zaštitu prava žrtava krivičnog dela (Brottsoffermyndigheten)

Tel: 090-70 82 00

registrator@brottsoffermyndigheten.se

www.brottsoffermyndigheten.se,

www.rattegangsskolan.se

Kompjuterska inspekcija (Datainspektionen)

Tel: 08-657 61 00

datainspektionen@datainspektionen.se
www.datainspektionen.se, www.kränkt.se

Zavod za pravosuđe (Domstolsverket)

Tel: 036-15 53 00

domstolsverket@domstol.se
www.domstol.se

Sudski izvršitelj (Kronofogden)

Centar za stranke (Kundcenter),

tel: 0771-73 73 00

kronofogdemyndigheten@kronofogden.se
www.kronofogden.se

**Nacionalni centar za lični integritet žena
(Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK)**

www.nck.uu.se

Nacionalni centar za lični integritet žena ima
telefon za podršku, linija za lični integritet žena

Dežurni telefon: 020-50 50 50

www.kvinnofridslinjen.se

Policija

Tel: 114 14

U hitnim situacijama pozovite: 112

www.polisen.se

**Državni organ za pravnu pomoć
(Rättshjälpsmyndigheten)**

Tel: 060-13 46 00

registrator@rhm.dom.se
www.rattshjalp.se
34 35

Poreska uprava (Skatteverket)

Tel: 0771-778 778

www.skatteverket.se

(putem linka Kontakta oss (Kontaktirajte nas)
naći ćete kontakt podatke za svoju lokalnu
kancelariju poreske uprave)

**Uprava za socijalne poslove
(Socialstyrelsen)**

Tel: 075-247 30 00

socialstyrelsen@socialstyrelsen.se
www.socialstyrelsen.se

**Švedske opštine i sreske skupštine
(Sveriges Kommuner och Landsting, SKL)**

Tel: 08-452 70 00

info@skl.se

www.skl.se (putem linka Kommuner och
landsting (Opštine i sreske skupštine) naći
ćete kontakt podatke socijalne službe u
svojoj opštini)

**Savetovališta za mlade
(Ungdomsmottagningar)**

Kontakt podaci svih lokalnih savetovališta za
mlade postoje na: www.umo.se

Javno tužilaštvo (Åklagarmyndigheten)

Tel: 08-453 66 00

registrator.riksaklagaren@aklagare.se
www.aklagare.se

Postoje i druge vrste podrške, na primer Cen-
tar za podršku za mlade žrtve krivičnog dela i
Sigurna kuća za decu (Barnahus). Obratite se
opštinskoj socijalnoj službi za više informacija,
videti Švedske opštine i sreske skupštine.

LISTA TERMINA

KRIVIČNO DELO

Delo koje je kažnjivo po zakonu.

KRIVIČNI POSTUPAK

Postupak koji se vodi pred sudom u slučaju sumnje da je izvršeno krivično delo.

SUD

Državni organ koji sudi, na primer u krivičnom postupku. Sudovi opšte nadležnosti: prvostepeni sud (prva instanca), apelacioni sud (druga instanca), Vrhovni sud (poslednja instanca).

PREDISTRAŽNI POSTUPAK

Istraga koju vode policija ili javni tužilac sa svrhom istraživanja krivičnog dela.

STARATELJ (GOD MAN)

Osoba koja obavlja zadatke u ime nekog drugog. Na primer, pomaže kod plaćanja računa ili zahteva naknadu za štetu prouzrokovanu krivičnim delom u ime deteta.

Imenuje je prvostepeni sud.

POČINILAC

Osoba koja je počinila krivično delo.

GLAVNI PRETRES

Usmeno zasedanje suda na kome se odlučuje o pravnom predmetu, takođe se naziva i sudski postupak.

POSREDOVANJE

Žrtva krivičnog dela i počinitelj krivičnog dela se sastaju kako bi zajedno sa nepristrasnim posrednikom razgovarali o događaju i njegovim posledicama. Posredovanje je dobrovoljno kako za žrtvu krivičnog dela tako i za počinioca krivičnog dela.

OŠTEĆENI

Osoba koja je bila izložena ili je pretrpela povredu usled krivičnog dela se tokom sudskog procesa zove oštećeni.

POMOĆNIK OŠTEĆENE STRANKE

Osoba sa završenim pravnim fakultetom, najčešće advokat, koja pruža pomoć osobama koje su bile izložene ozbiljnijim krivičnim delima. Pravnog pomoćnika oštećene stranke plaća država, a imenuje prvostepeni sud.

KAZNA

Kazna koju država presuđuje za neko krivično delo. Primer kazni su novčana kazna, zatvorska kazna, uslovna kazna, zaštitni nadzor ili upućivanje na posebnu zdravstvenu negu.

KAZNENI NALOG

Tužilac može da donese odluku o kazni i odšteti kada se radi o jednostavnijim krivičnim delima i delima koja je počinitelj priznao.

POSEBAN ZASTUPNIK

Posebno prikladna osoba, najčešće advokat ili pripravnik u advokatskoj kancelariji, koja umesto detetovog staratelja radi na ostvarivanju prava deteta tokom predistražnog i sudskog postupka. Ovu osobu može da imenuje sud, ukoliko se staratelji, ili neko blizak starateljima sumnjiči za krivično delo počinjeno protiv deteta.

OPTUŽENI

Osoba koja je optužena za krivično delo.

STARATELJ

Jedna ili više osoba koje imaju pravnu obavezu staranja, odnosno, pravno su odgovorne za dete. To, naime, mogu da budu jedan ili oba roditelja, ili osoba koju je imenovao sud (videti i pod Poseban zastupnik).

ZAHTEVATI

Tražiti ili zahtevati da se donese određena odluka.

JAVNI TUŽILAC

Pravnik koji vodi predistražni postupak i predstavlja državu tokom sudskog postupka.

OPTUŽNICA

Zahtev tužioca ili pojedine osobe da sud osudi određenu osobu zbog jednog ili više počinjenih krivičnih dela.

ŽALBA

Zahtev da se predmet ponovno razmotri na



O DRŽAVNOM ORGANU ZA ZAŠTITU PRAVA ŽRTAVA KRVIČNOG DELA

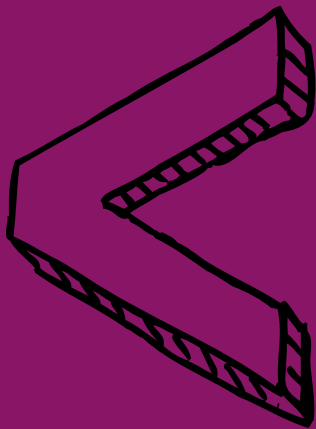
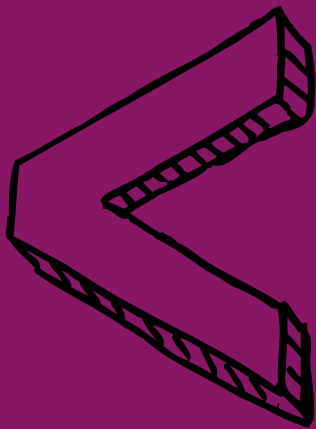
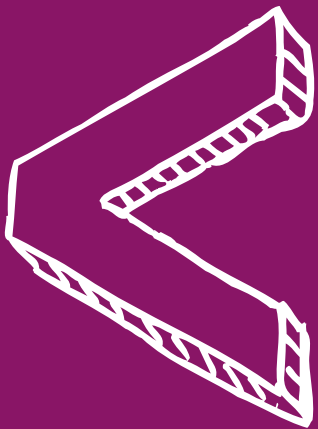
Državni organ za zaštitu prava žrtava krivičnog dela ima odgovornost na nacionalnom nivou u tri oblasti, a to su:

- **NAKNADA ŠTETE PROUZROKOVANE KRIVIČNIM DELOM**
- **FOND ZA ŽRTVE KRIVIČNOG DELA**
- **NAUČNI CENTAR**

Sveobuhvatni cilj jeste rad na unapređivanju prava svih žrtava krivičnih dela kao i posvećivanje pažnje njihovim potrebama i interesima.

Na www.brottsoffermyndigheten.se postoje informacije na više jezika o pravima žrtava krivičnog dela i o sudskom procesu, kao i kontakt podaci državnih organa i neprofitnih organizacija.

Državni organ za zaštitu prava žrtava krivičnog dela rado odgovara na pitanja koja se, na primer, tiču naknade štete prouzrokovane krivičnim delom. Pozovite uslužni telefon ovog organa 090-70 82 00, u meniju odaberite broj 4, i na taj način ćete moći da razgovarate sa referentom jedinice za štetu prouzrokovanu krivičnim delom.





BROTTSOFFERMYNDIGHETEN

Box 470, 901 09 Umeå

Tel: 090-70 82 00

registrator@brottsoffermyndigheten.se

www.brottsoffermyndigheten.se